

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський державний університет фізичної культури
Кафедра гуманітарних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету туризму

_____ доц. Холявка В. З.

« 6 » жовтня 2015 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етика і професійна етика

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузь знань _____ 0202 мистецтво _____

Напрямок підготовки _____ 6.020202 - хореографія _____

Факультет _____ фізичного виховання _____

Львів– 2015 рік

Розробники: викладач кафедри гуманітарних дисциплін, канд. політ. наук
Шиманова Ольга Володимирівна; викладач кафедри гуманітарних дисциплін,
канд. філос. наук **Поцюрко Марія Михайлівна**

Програма затверджена на засіданні кафедри гуманітарних дисциплін

Протокол від « 31 » серпня 2015 року №1

Завідувач кафедри _____ (Полянський О.А.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Декан факультету спорту
_____ к.н.ф.в. і с., доц. Ріпак І.М.

Схвалено вченою радою факультету Туризму

Протокол від « 6 » жовтня 2015 року № 1

Декан _____ (Холявка В.З.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2	Галузь знань: 0202 мистецтво Напрямок підготовки: 6.020202 - хореографія	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальності: 6.020202 - хореографія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання -		Семестр	
Загальна кількість годин - 60		V-й – для студентів факультету фізичного виховання VI-й – для студентів факультету в спорту, здоров'я людини і туризму	V-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		14 год.	6 год.
		Семінарські	
		20 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		26 год.	50 год.
Індивідуальні завдання:		-	
Вид контролю: залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 1:1

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета дисципліни

Мета курсу «Етика і професійна етика» полягає у виявленні і розкритті основних проблем етики і етики спорту. Окрім того, курс має на меті дати характеристику основних етичних категорій, розглянути основні етапи еволюції суспільної моралі, етичні аспекти допінгу, комерціалізації і агресії у спорті.

2.2. Завдання дисципліни

1. Аналіз основних морально-етичних проблем, пов'язаних з професійною діяльністю спортсменів.

2. Формування розуміння специфіки функціонування моралі в спорті.

3. Знайомство з основними нормативними документами, в яких відображені права та обов'язки учасників спортивного процесу в етичному контексті.

2.3. Очікувані результати

Студент повинен знати:

1. Сутність та особливості етики, професійної етики, етики спорту та спортивної деонтології.

2. Що таке мораль та її специфіку на різних історичних етапах розвитку людства.

3. Основні трактування базових етичних категорій.

4. Види, принципи та кодекси професійної етики.

5. Структуру моралі та моральної свідомості.

6. Основні етичні проблеми сучасного спорту, умови їх виникнення, шляхи подолання.

Студент повинен уміти:

1. Оцінювати дії і події повсякденного життя з позицій добра і зла.

2. Використовувати принципи професійної етики в процесі своєї професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Етика як наука про мораль. Основні етичні категорії

Тема 1. Предмет і завдання етики і професійної етики.

Походження термінів «етика» і «мораль», спільне та відмінне між ними. Предмет етики. Взаємозв'язок етики з онтологією, гносеологією, аксіологією, праксеологією, футурологією, естетикою, психологією, педагогікою, історією, етнографією, культурологією, мистецтвознавством, іншими науками, які досліджують буття людини. Основні функції етики.

Виникнення професійної етики. Основні принципи професійної етики («золоте правило моралі», справедливість розподілу ресурсів, виправлення етичних порушень і помилок, принципи максимуму і мінімуму прогресу, повага о інших, безконфліктність).

Теоретична та прикладна етика в структурі етичного знання. Причини виникнення професійної та прикладної етики. Проблеми і завдання лікарської, біомедичної, журналістської, економічної, інженерної, комп'ютерної, юридичної етики та етики менеджменту.

Кодекси професійної етики. Клятва Гіппократа. Етичний кодекс «Проктер енд Гембл». Етичний кодекс компанії «Кока-кола». Етичний кодекс туризму.

Література

1. Дедюлина М.А. Этика : Учебно-методическое пособие / М. А. Дедюлина. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2005. – С. 3–12.
2. Малахов В. А. Етика : Курс лекцій : Навч. посібник / Віктор Малахов. – К. : Либідь, 2001. – С. 15–39.
3. Солоницина А. А. Профессиональная этика и этикет. Учебник / Солоницина А. А. – Владивосток : Изд-во Дальневост. Унт-та, 2005. – С. 7–9, 12–20.
4. Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 416 с.

Тема 2. Мораль і моральна свідомість

Мораль – феномен природний чи надприродний? Різноманіття тлумачень сутності моралі. Співвідношення понять «мораль» і «моральність». Антиномічність та імперативність моралі. Моральна свідомість та моральна практика – структурні елементи моралі. Специфіка моральних відносин та моральної діяльності.

Концепції походження моралі. Суть релігійних, натуралістичних, соціально-історичних концепцій походження моралі.

Регулятивна, оцінно-імперативна, комунікативна, пізнавальна, виховна, орієнтувальна функції моралі.

Співвідношення моралі, звичаю, права, релігії і політики.

Поняття «моральна свідомість». Класична структура моральної свідомості. Почуття і емоції як первинні елементи моральної свідомості. Теорія моральних почуттів. Психологічний та ідеологічний, емоційно-почуттєвий та раціонально-теоретичний рівні моральної свідомості. Індивідуальна, групова та суспільна моральна свідомість.

Література

1. Валюк О. Я. Наукової концепції моралі й моральності / О. Я. Валюк // Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України Проблеми сучасної психології. – 2010. – Випуск 7. – С. 75–86.
2. Малахов В. А. Етика : Курс лекцій : Навч. посібник / Віктор Малахов. – К. : Либідь, 2001. – С. 41–110.
3. Матвеев П. Е. Этика. Основы общей теории морали: Курс лекций. Ч. 1 / П. Е. Матвеев. – Владим. гос. ун-т. – Владимир, 2002. – С. 15–51.
4. Мовчан В.С. Етика: Навч. Посібник / В. С. Мовчан. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2007. – С. 32–44
5. Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 416 с.

Тема 3. Основні етапи історичного розвитку моралі

Мораль в первісному суспільстві. Кровнородні відносини як організаційний та нормативний принцип родового суспільства. Антропоморфізм, анімізм, тотемізм, фетишизм, магія, ритуали, обряди і міфи як елементи моралі.

Мораль рабовласницького суспільства. Особливості відносин між рабовласниками і рабами. Моральні чесноти і вади вільних громадян рабовласницького суспільства.

Мораль Давньої Греції і Риму. Відмінності у моралі грецьких міст-держав. Вплив реформ в Афінах на гармонізацію моралі. Різка поляризація громадян Спарті. Військова підготовка, жорстокість звичаїв, специфіка місцевих законів. Наділення вільних громадян високими моральними чеснотами та перебування рабів поза сферою моралі – характерні риси давньоримської моралі. Родина як базовий елемент давньоримського суспільства. Становий характер моралі. Вплив римського права а мораль.

Мораль феодального суспільства. Ознаки феодалізму. Піраміда відносин особливої залежності у феодальному суспільстві. Поява професійних етичних кодексів. Традиціоналізм, патерналізм та корпоративність – основні особливості середньовічної моралі. Специфіка дворянської моралі. Вплив релігії на мораль в період Середньовіччя.

Мораль епохи Відродження. Гуманістичні цінності та негативні сторони Ренесансу. Вплив реформації на духовне життя цього періоду.

Мораль буржуазного суспільства. Формування буржуазії як класу. Перебудова системи моральних цінностей, пов'язана з встановленням капіталістичних відносин. Індивідуалізм як ключова ознака буржуазної моралі. Тенденції розвитку буржуазної моралі.

Комуністична мораль як ідеологічна конструкція. Відданість справі комунізму, патріотизм, соціалістичний інтернаціоналізм, сумлінна праця на благо суспільства, усвідомлення громадянського обов'язку, нетерпимість до порушень суспільних норм – найвищі вимоги комуністичної моралі.

Соціологічний, неопозитивістський, екзистенціальний підходи в етичних теоріях к. XIX-п. XX ст.

Література

1. Валюк О. Я. Наукової концепції моралі й моральності / О. Я. Валюк // Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України Проблеми сучасної психології. – 2010. – Випуск 7. – С. 75–75.
2. История этических учений: Учебник / Под ред. А.А. Гусейнова. – М.: Гардарики, 2003. – 911 с.
3. Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 416 с.
4. Шкурін О.І. Історичні етапи становлення сучасної моралі [Електронний ресурс] / О. І. Шкурін // Науковий вісник Донбасу. Електронне наукове видання. – 2007. - №1. – Режим доступу : http://almater.luguniv.edu.ua/magazines/elect_v/NN1/r5/07soissm.pdf

Тема 4. Загальнообов'язкові та особові форми вираження моральної вимоги

Моральна вимога – найпростіший елемент морального феномену. Спільні ознаки всіх виявів моральних вимог. Загальнообов'язкові форми вираження моральної вимоги – моральна норма, моральна якість, моральний принцип, моральний ідеал, моральні цінності. Моральна норма як найпростіший вид моральної вимоги. Моральні чесноти та моральні вади як результатом виявлення необхідних і загальних ознак стійких позитивних та негативних моральних якостей людини. Моральний ідеал як пошук досконалості. Властивості моральних цінностей. Ієрархія моральних цінностей.

Особові (суб'єктні) форми вираження моральних вимог – обов'язок, відповідальність, сором, гордість, честь, гідність, совість.

Добро і зло – найзагальніші моральні оцінки. Концепції добра і зла. Відносне добро. Взаємозв'язок добра і зла. Протоформи зла.

Література

1. Апресян Р. Г. Этика : Учебник / Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. – М. : Гардарики, 2000. – 472 с.
2. Дедюлина М. А. Этика : Учебно-методическое пособие / М. А. Дедюлина. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2005. – С. 11–28.
3. История этических учений : Учебник / Под ред. А.А. Гусейнова. – М. : Гардарики, 2003. – 911 с.
4. Матвеев П. Е. Этика. Основы хозяйственной этики: Курс лекций. Ч. 2 / П. Е. Матвеев. – Владимир, 2003. – С. 4–35.
5. Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 416 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Етика спорту: завдання, проблеми, принципи.

Тема 5. Справедливість

Справедливість. Міфологічні уявлення про справедливість. Принципи справедливості в моральних заповідях. Справедливість і обов'язок. Критерії уявлень про справедливість.

Справедливість на ранніх етапах розвитку суспільної свідомості. Геракліт, піфагорійці, Демокріт та софісти про справедливість. Критика софістів Сократом. Справедлива держава Платона. «Геометрична» та «арифметична» рівність. Розподільча та зрівняльна справедливість в Арістотеля. Умови справедливого. Концепція динамічної справедливості Епікура. Трактатування справедливості Цицероном. Християнство про справедливість Бога. Соціальна справедливість у марксизмі.

Концепції справедливості. Егалітарна, ліберальна, демократична, елітарна концепції справедливості. Справедливість у розумінні Дж. Ролза, її базові принципи. Поняття соціальної справедливості.

Справедливість як різновидовий концепт. Види справедливості.

Література

1. Апресян Р. Г. Этика : Учебник / Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. – М. : Гардарики, 2000. – 472 с.
2. Дедюлина М. А. Этика : Учебно-методическое пособие / М. А. Дедюлина. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2005. – С. 28–32.
3. История этических учений: Учебник / Под ред. А.А. Гусейнова. – М.: Гардарики, 2003. – 911 с.
4. Малахов В. А. Етика : Курс лекцій : Навч. посібник / Віктор Малахов. – К. : Либідь, 2001. – С. 196–204.
5. Момот М. О. Концепції справедливості в античній філософії права та їх сучасна інтепретація / М. О. Момот // Адвокат. – 2009. – № 3 (102). – С. 34–38.
6. Тофтул М. Г. Етика : навч. посіб. / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 416 с.
7. Фальковська Л.М. Справедливість як предмет соціально-психологічного дослідження / Людмила Фальковська // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави : зб. наук. праць. – К. : Міленіум, 2011. – Вип.11. – С. 290–299.

Тема 6. Спортивна деонтологія

Деонтологічна етика. Етика система І. Канта. Домінація практичного розуму над теоретичним. Мораль як внутрішній механізм людських прагнень. Моральність як добровільне самопідпорядкування обов'язку. Поняття автономної доброї волі. Формули категоричного імперативу: 1. «Чини так, щоб максима твоєї волі могла у той самий час мати силу принципу загального законодавства». 2. «Вчиняй так, щоб ти завжди ставився до людства й у своїй особі, і в особі будь-кого іншого так, як до мети, і ніколи не ставився би до нього лише як до засобу». 3. «Волю кожної розумної істоти слід розуміти як стверджувальні загальні закони».

Спортивна деонтологія як сукупність етичних норм виконання тренерами своїх професійних обов'язків.

Деонтологічні принципи в системі принципів спортивної підготовки. Стратегічні, тактичні та регулюючі принципи спортивної підготовки та їх особливості. Принципи правдивості, цілісності, гідності і автономії особи в спортивній деонтології.

Література

1. Джунь В. В. Принципи гідності особи в спортивній деонтології / Джунь В. В., Коваленко А. І. // Здоровий спосіб життя : Зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 9. – С. 15–17.

2. Джунь В. В. Принципи справедливості в спортивній деонтології / Джунь В. В., Коваленко А. І. // Здоровий спосіб життя : Зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 11. – С. 16–18.
3. Джунь В. В. Принципи цілісності в спортивній деонтології / Джунь В. В., Коваленко А. І. // Здоровий спосіб життя : Зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 10. – С. 17–20.
4. Дмитриев С.В. Принципы целеполагания в спорте – новые понятия, новые реальности или парадоксы мышления / Дмитриев С. В. // Физическое воспитание студентов. – 2010. – №3. – С. 17–30.
5. Егорова Л. И. Педагогический принцип индивидуализации в системе спорта высших достижений / А.А Нестеров, Л.И Егорова // Научно-теоретический журнал «Ученые записки». – 2007. – № 4 (26). – С. 52–56.
6. Королёв Г. И. Современные принципы системы подготовки в спорте / Г.И. Королёв // Вестник спортивной науки. – 2006. – № 4. – С. 21–23.
7. Любіжанін Ю. Г. Теоретичні основи деонтології в інваспорті [Електронний ресурс] / Строкатов В. В., Сапронов М. О., Любіжанін Ю. Г., Стефанишин О. М. – Спортивна наука України. – 2006. - № 2 (3). – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/SNU/2006-2/06svvodi.pdf>
8. Сердюк О. С. Деонтологічний підхід в етиці бізнесу / О. С. Сердюк // Totallogy – XXI. Постнекласичні дослідження. – 2004. – Вип. 11. – С. 290–301.

Тема 7. Етичні проблеми сучасного спорту

Поняття, специфіка і проблеми професійної спортивної етики. Співвідношення суспільної і професійної моралі. Громадська думка і групова громадська думка. Вищі цінності в системах суспільної моралі і професійної спортивної етики. Шанобливе ставлення до партнерів, відсутність обману, дотримання корпоративної честі, солідарність як основи спортивної етики.

Класифікація спортсменів з огляду на їх ставлення до завдань підготовки. Зміна традиційної «системи покарань і заохочень» в спорті. Комерціалізація спорту. Проблема псевдопрофесіоналізму.

Чесна гра як базова засада спортивної діяльності. Походження «Fair play». Ідея «чесної гри» в олімпійській філософії. Різниця цілей у «спорті вищих досягнень» і «спорті для всіх». М. Я. Сараф про формальну і неформальну «чесну гру».

Проблема чистоти спорту. Теми Всесвітньої конференції з допінгу в спорті (2-4.02.1999 р., м. Лозанна). Основні положення Лозаннської декларації про допінг у спорті. Створення Всесвітнього Антидопінгового Агентства (ВАДА).

Спорт як регулятор конфліктів і агресії в сучасному світі. Агресивність в спорті – необхідність чи вимога часу? Агресія в теорії катарсису. Пасивна спортивна зацікавленість та її особливості.

Література

1. Карабут І. І. Етичні аспекти проблем сучасного спорту / Карабут І. І., Кружило Г. Г. // Спортивна наука України. – 2010. – № 2. – С. 105–115.

2. Ленк Ханс. Этика спорта как культура честной игры. Честное соревнование и структурная дилемма / Ханс Ленк // Неприкосновенный запас. – 2004. – №3. – С. 88–94.

3. Сараф М. Я. Профессионализация спорта и спортивная этика / М. Я. Сараф // Теория и практика физической культуры. – 2001. – №7. – С. 32–33.

4. Poźniak P. Zagrozenia we wspolczesnym sporcie [Электронный ресурс] / Piotr Poźniak // Internetowy Serwis Filozoficzny przy [Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego](http://www.diametros.iphils.uj.edu.pl/?l=1&p=lin3&m=105&ii=319). – Режим доступу : <http://www.diametros.iphils.uj.edu.pl/?l=1&p=lin3&m=105&ii=319>

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин*											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	с	інд	с.р.		л	п	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Етика як наука про мораль. Основні етичні категорії.												
ТЕМА 1. Предмет і завдання етики і професійної етики		2		2		4		2		2		4
ТЕМА 2. Мораль і моральна свідомість		2		2		4						4
ТЕМА 3. Основні етапи історичного розвитку моралі		2		2		2		2		-		4
ТЕМА 4. Загальнообов'язкові та особові форми вираження моральної вимоги		2		2		2						4
ТЕМА 5. Людина у пошуках сенсу життя		-		2		2						4
Разом за змістовим модулем 1		8		10		14		4		2		20
Змістовий модуль 2. Етика спорту: завдання, проблеми, принципи.												
ТЕМА 6. Справедливість		2		2		2						6
ТЕМА 7. Спорт як соціально-ціннісна система		-		2		2						6
ТЕМА 8. Спортивна деонтологія		2		2		2						6
ТЕМА 9. Етичні проблеми сучасного спорту		2		2		4		2		2		6
ТЕМА 10. Накази, інструкції і нормативні документи як джерело деонтологічних нормативів у спорті		-		2		2						6
Разом за змістовим модулем 2		6		10		12		2		2		30
Разом		14		20		26		6		4		50

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин для денної форми навчання	Кількість годин для заочного навчання
1	Предмет і завдання етики і професійної етики	2	2
2	Мораль і моральна свідомість	2	
3	Основні етапи історичного розвитку моралі	2	
4	Загальнообов'язкові та особові форми вираження моральної вимоги	2	
5	Людина у пошуках сенсу життя	2	
6	Справедливість	2	
7	Спорт як соціально-ціннісна система	2	
8	Спортивна деонтологія	2	
9	Етичні проблеми сучасного спорту	2	2
10	Накази, інструкції і нормативні документи як джерело деонтологічних нормативів у спорті	2	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
1	Предмет і завдання етики і професійної етики	2	4
2	Мораль і моральна свідомість	2	4
3	Основні етапи історичного розвитку моралі	4	4
4	Загальнообов'язкові та особові форми вираження моральної вимоги	3	4
5	Людина у пошуках сенсу життя	3	4
6	Справедливість	2	6
7	Спорт як соціально-ціннісна система	2	6
8	Спортивна деонтологія	4	6
9	Етичні проблеми сучасного спорту	4	6
10	Накази, інструкції і нормативні документи як джерело деонтологічних нормативів у спорті	2	6

7. Методи навчання

Лекції із використанням відеоматеріалів, інтерактивних методик, логічних методів, робота з науковою літературою, складання графічних схем і таблиць.

8. Методи контроль

Поточний контроль – відповіді та доповнення на семінарських заняттях, проміжний контроль – написання модульних контрольних робіт, підсумковий контроль – залік.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота		Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2	
T1-T5	T6-T10	100
40	60	

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
61-67	E		
35-60	FX	незадовільно	не зараховано
0-34	F		

10. Методичне забезпечення

1. Навчальна програма із дисципліни.
2. Модульна робоча навчальна програма із дисципліни.
3. Комплект текстів 7 лекцій.

11. Рекомендована література

Базова

1. Апресян Р. Г. Этика : Учебник / Гусейнов А. А., Апресян Р. Г. – М. : Гардарики, 2000. – 472 с.
2. Бралатан В. П. Професійна етика : навч. посібник / В. П. Бралатан, І. В. Гуцаленко, Н. Г. Здирко. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 251 с.

3. Всемирный антидопинговый кодекс 2009 : Всемирное антидопинговое агентство. – М. : ТранЛит, 2009. – 128 с.
4. Горбачев А. Л. Проблема допинга в современном спорте / А. Л. Горбачев, В. В. Кривицкий, И. В. Кубей // Северо-восточный научный журнал. – 2011. – № 1. – С. 71–79.
5. Дедюлина М. А. Этика : Учебно-методическое пособие / М. А. Дедюлина. – Таганрог : Изд-во ТРТУ, 2005. – 100 с.
6. Джунь В. В. Принципи гідності особи в спортивній деонтології / Джунь В. В., Коваленко А. І. // Здоровий спосіб життя : Зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 9. – С. 15–17.
7. Джунь В. В. Принципи справедливості в спортивній деонтології / Джунь В. В., Коваленко А. І. // Здоровий спосіб життя : Зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 11. – С. 16–18.
8. Джунь В. В. Принципи цілісності в спортивній деонтології / Джунь В. В., Коваленко А. І. // Здоровий спосіб життя: Зб. наук. ст. – Львів, 2006. – Вип. 10. – С. 17–20.
9. Егорова Л. И. Педагогический принцип индивидуализации в системе спорта высших достижений / А. А. Нестеров, Л. И. Егорова // Научно-теоретический журнал «Ученые записки». – 2007. – № 4 (26). – С. 52–56.
10. Загальна декларація прав людини (10.12.1948) // Офіц. вісн. України. – 2008. – № 93.
11. Замышляев В. И. Транснационализм и коммерциализация спорта в условиях глобализации / В. И. Замышляев, Ю. И. Ямщиков // Вестник Сибирского государственного аэрокосмического университета им. академика М. Ф. Решетнева. – 2007. – № 2. – С. 185–187.
12. История этических учений: Учебник / Под ред. А.А. Гусейнова. – М.: Гардарики, 2003. – 911 с.
13. Карабут І. І. Етичні аспекти проблем сучасного спорту / Карабут І. І., Кружило Г. Г. // Спортивна наука України. – 2010. – № 2. – С. 105–115.
14. Коваленко А. І. До питання про етику спорту як прикладну дисципліну: спроба визначення предмета // Здоровий спосіб життя. – Л., 2004.
15. Когут И. Проблема этики в современном олимпийском спорте / Ирина Когут, Сергей Матвеев, Лидия Радченко // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – С. 126–132.
16. Колобаев Д. Проблемы современного спорта / Денис Колобаев // Обозреватель–OBSERVER. – 2009. – № 9. – С. 111–115.
17. Королёв Г. И. Современные принципы системы подготовки в спорте / Г. И. Королёв // Вестник спортивной науки. – 2006. – № 4. – С. 21–23.
18. Ленк Х. Этика спорта как культура честной игры. Честное соревнование и структурная дилемма / Ханс Ленк // Неприкосновенный запас. – 2004. – №3. – С. 88–94.
19. Лозовой В. О. [Етика : Навч. посіб. / В. О. Лозовой, М. І. Панов, О. А. Стасевська та ін.; За ред. проф. В.О. Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 224 с.](#)

20. Мамедов О. Ю. Невидимые тени «олимпийского солнышка» / О. Ю. Мамедов // Экономический вестник Ростовского государственного университета. – 2008. – Т.6. № 3. – С. 65–69.
21. Матвеев П. Е. Этика. Основы общей теории морали : Курс лекций. Ч. 1 / П. Е. Матвеев. – Владим. гос. ун-т. – Владимир, 2002. – 51 с.
22. Матвеев П.Е. Этика. Основы хозяйственной этики: Курс лекций. Ч. 2 / П. Е. Матвеев. – Владим. гос. ун-т. – Владимир, 2003. – 64 с.
23. Малахов В. А. Этика : Курс лекцій : Навч. посібник / Віктор Малахов. – К. : Либідь, 2001. – 384 с.
24. Мовчан В. С. Этика : Навч. посібник / В. С. Мовчан. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 483 с.
25. Момот М. О. Концепції справедливості в античній філософії права та їх сучасна інтепретація / М. О. Момот // Адвокат. – 2009. – № 3 (102). – С. 34–38.
26. Олімпійська хартія. Міжнародний олімпійський комітет. – К. : Олімпійська література, 1999. – 95 с.
27. Сараф М. Я. Профессионализация спорта и спортивная этика / М. Я. Сараф // Теория и практика физической культуры. – 2001. – №7. – С. 32–33.
28. Сучилин А. А. Идеалы Пьера де Кубертена и современное олимпийское движение / А. А. Сучилин // Известия ВГПУ. – 2012. – № 68 – С. 68–71.
29. Тофтул М. Г. Этика : навч. посіб. / М. Г. Тофтул. – К. : ВЦ «Академія», 2006. – 416 с.

Допоміжна

1. Агеев А. В. Коммерческие аспекты проведения спортивных соревнований / А. В. Агеев, Т. И. Прокопенко, Н. В. Резенькова // Вестник Ставропольского государственного университета. – 2008. – № 59. – С. 144–151.
2. Азаматов Д. М. Спортивная деятельность в ее отношении к духовной жизни людей / Н. Ю. Мазов, Д. М. Азаматов // Социально-гуманитарные знания. – М., 2008. – № 9. – С. 318–326.
3. Апресян Р. Г. Идея морали и базовые нормативно-этические программы / Р. Г. Апресян. – М. : ИФРАН, 1995. – 353 с.
4. Апресян Р. Г. Понятие общественной морали (опыт концептуализации) / Р. Г. Апресян // Вопросы философии. – 2006. – № 5. – С. 3–17.
5. Апресян Р. Г. Талион и золотое правило : критический анализ сопряженных контекстов / Апресян Р. Г. // Вопросы философии. – 2001. – № 3. – С. 72–84.
6. Барабанова В. Б. О Проблеме предельных человеческих возможностей и генетических технологиях в спорте / Барабанова В. Б. // Успехи современного естествознания. – 2010. – № 11. – С. 63–64.
7. Батюк А. М. Норми та девіації в практиках фізичної активності : теоретичне осмислення / Батюк А. М. // Соціальні технології. – 2011. – № 51. – С. 225–231.
8. Бліхар В. С. Вплив цінностей на формування особистості в контексті філософсько-правових інтенцій / В. С. Бліхар // Наук. вісник ЛьДУВС. – 2010. – № 2. – С. 405–413.
9. Блэкберн С. Этика. Краткое введение / Саймон Блэкберн. – М. : АСТ, Астрель, 2007. – 192 с.
10. Бондырева С. К. Нравственность / С. К. Бондырева, Д. В. Колесов. – М. : МПСИ, МОДЭК, 2011. – 336 с.
11. Бронзов А. А. Сопоставление между собою нравственных воззрений Аристотеля и Фомы Аквинского / А. А. Бронзов. – М. : Красанд, 2011. – 202 с.
12. Бронзов А. А. Учение Аристотеля о нравственности / А. А. Бронзов. – М. : Красанд, 2011. – 156 с.
13. Бронзов А. А. Учение Фомы Аквинского о нравственности / А. А. Бронзов. – М. : Красанд, 2011. – 258 с.
14. Брониковский М. Реализация олимпийского образования в школах Польши / Михаил Брониковский // Наука в олимпийском спорте. – 2007. – С. 82–86.
15. Валюк О. Я. Наукової концепції моралі й моральності / О. Я. Валюк // Збірник наукових праць КПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України Проблеми сучасної психології. – 2010. – Випуск 7. – С. 75–86.
16. Воропай С. М. Спортсмен як проблема в олімпійському русі та підходи до її вирішення / Воропай С. М. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2011. – № 9. – С. 21–25.

17. Вундт В. Этика. Факты нравственной жизни. Философские системы морали / Вундт В. – М. : Либроком, 2011. – 456 с.
18. Вундт В. Этика. Принципы нравственности. Области нравственной жизни / Вундт В. – М. : Либроком, 2010. – 264 с.
19. Гасюк Л. М. До проблеми визначення сутності поняття «професійна етика» / Л. М. Гасюк // Теоретичні питання освіти та виховання : Збірник наукових праць. – 2001. – Випуск 14. – С.100–102.
20. Гасюк Л. М. Етика в українському вимірі / Гасюк Л. М. // Вісник Черкаського державного університету : Психолого-педагогічні науки. – 2000. – Випуск 18. – С.23–28.
21. [Геффдинг](#) Г. Этика или наука о нравственности / [Г. Геффдинг](#). – М. : ЛКИ, 2007. – 386 с.
22. Гончаренко Є. В. Морально-етичні аспекти в спорті інвалідів / Гончаренко Є. В., Когут І. О. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фіз. виховання і спорту : зб. наук. пр. / за ред. С. С. Єрмакова. – Харків : ХДАДМ (XXIII), 2007. – № 11. – С. 28–30.
23. Демків Т. В. Моральні пріоритети людського буття / Т. В. Демків // Наукові записки КУТЕП. Серія «Філософські науки». – 2011. – Вип. 9. – С. 297–306.
24. Дмитриев С. В. Антропно орієнтовані образовательні технології становлення суб'єкта професійної діяльності / Дмитриев С. В. // Физическое воспитание студентов. – 2011. – № 3. – С. 30–36.
25. Дмитриев С. В. Принципы целеполагания в спорте – новые понятия, новые реальности или парадоксы мышления / Дмитриев С. В. // Физическое воспитание студентов. – 2010. – №3. – С. 17–30.
26. Дубин Б. Спорт в современных обществах : пример России / Борис Дубин // Вестник общественного мнения. Данные. Анализ. Дискуссии. – 2004. – № 2 (70). – С. 70–80.
27. Дутчак М. В. Спорт для всіх у Фінляндії, Німеччині та Франції // Дутчак М. В. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2007. – № 8. – С. 36–43.
28. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія / А. М. Єрмоленко. – К.: Лібра, 1999. – 488 с.
29. Жувенель Б. Этика перераспределения / Бертран де Жувенель. – Институт национальной модели экономики, 1995. – 50 с.
30. Жукова О. Л. Акмеология физической культуры и спорта : Учебное пособие / О. Л. Жукова. – Екатеринбург: ГОУ ВПО УГТУ-УПИ, 2004. – 122 с.
31. Жуковський В. М. Проблема моральних цінностей в Українському суспільстві перехідного періоду / Жуковський В. М. // Наукові записки НаУКМА. – 2000. – Т. 18. – С. 80–82.
32. Зинюк А. В. Воздействие телевидения на коммерциализацию современного спорта / Зинюк Анна Владимировна // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – 2009. – № 15. – С. 534–538.
33. Иванов В. Г. История этики древнего мира / В. Г. Иванов. – Л. : Издательство Ленинградского университета, 1980. – 224 с.

- 34.Иванов В. Г. История этики средних веков / В. Г. Иванов. – СПб. : Издательство «Лань», 2002. – 464 с.
- 35.Иодль Ф. История этики в новой философии. Кант и этика в девятнадцатом столетии / Ф. Иодль. – М. : Либроком, 2011. – 528 с.
- 36.Иодль Ф. История этики в новой философии. От Античности до конца восемнадцатого столетия / Ф. Иодль. – М. : Либроком, 2011. – 370 с.
- 37.Иванов В. Ф. Журналістська етика : Підручник / Иванов В. Ф., Сердюк В. Є. – К. : Вища школа, 2007. – 231 с.
- 38.Іщук Н. Морально-етичні цінності – важливий фактор формування особистості вчителя фізичної культури / Наталя Іщук // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – 2010. – № 1 (13). – С. 10–13.
- 39.Кант И. Лекции по этике / Иммануил Кант. – М. : Наука, 2000. – 431 с.
- 40.Качуровский Д. О. Про соціально-педагогічні проблеми сучасного спорту вищих досягнень [Електронний ресурс] / Качуровський Д. О. // Тези доповіді. Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту і туризму в формуванні здоров'я людини», Класичний приватний університет, 15–16 жовтня 2010 р., Запоріжжя. – Режим доступу : <http://www.swimukraine.org.ua/?page=225&PHPSESSID=41e2f0d39cda83ca5fe6dbfa9958f92a>
- 41.Клічук А. В. Етичний аналіз справедливості як універсальної категорії міжіндивідуальних взаємин / А. В. Клічук // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія «Філософія. Політологія». – 2010. – № 100. – С. 10–15.
- 42.Кричфалушій М. Загальнолюдські моральні цінності майбутніх спортивних педагогів / Михайло Кричфалушій // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. – 2009. – № 3. – С. 27–30.
- 43.Литвиненко Н. Концепция справедливости Джона Ролза / Наталия Литвиненко // Логос. – 2006. – № 1 (52). – С. 26–34.
- 44.Лукьянов А. В. Спорт как социально–ценностная система / А. В. Лукьянов, Н. Ю. Мазов // Философия и общество. – 2008. – № 2. – С. 168–184.
- 45.Любіжанін Ю. Г. Теоретичні основи деонтології в інваспорті [Електронний ресурс] / Строкатов В. В., Сапронов М. О., Любіжанін Ю. Г., Стефанишин О. М. – Спортивна наука Україні. – 2006. – № 2 (3). – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/SNU/2006-2/06svvodi.pdf>
- 46.Мазурик М. Онтологічний вимір етичних категорій добра і зла / Марія Мазурик // Вісник НУ «ЛП». Філософські науки. – 2010. – № 661. – С. 25–31.
- 47.Мазов Н. Ю. Спорт и духовная жизнь общества. Монография / Н. Ю. Мазов. – Уфа: Изд-е БашГУ, 2009. – 184 с.
- 48.Мазов Н. Ю. Спорт как социально-ценностная и телесно-духовная система / Н. Ю. Мазов // Социально-гуманитарные знания. – М., 2008. – №9. – С. 135–140.

49. Мазов Н. Ю. Ценности и ценностное содержание спорта / Н. Ю. Мазов // Право и государство : теория и практика. Научно-практический и информационно-аналитический журнал. – М : Право и государство, 2009. – №1. – С.146–149.
50. Мазурик М. Онтологічний вимір етичних категорій добра і зла / Марія Мазурик // Вісник НУ «ЛП». Філософські науки. – 2010. – № 661. – С. 25–31.
51. Макинтайр А. После добродетели : Исследования теории морали / Аласдер Макинтайр. – М. : Академический Проект; Екатеринбург : Деловая книга, 2000. – 384с.
52. Миннегалиев М. М. Использование физической культуры и спорта в профилактике девиантного поведения подростков / Марат Магасумович Миннегалиев // Научно-теоретический журнал «Ученые записки». – 2012. – № 1 (83). – С. 103–107.
53. [Мораль и рациональность / за ред. Р. Г. Апресян.](#) – М. : ИФРАН, 1995. – 197 с.
54. Общество и мораль. Лекции по общественной этике профессоров Вольного университета общественных наук / ред. В. Битнер. – М. : ЛКИ, 2007. – 144 с.
55. Плешко О. С. Біоетичні регулятиви взаємовідносин «лікар-пацієнт» / Плешко Олександр Степанович // Медичне право України : правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис, розвиток, проблеми і перспективи вдосконалення). Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Л., 2008. – С. 251–256.
56. Радлов Э. Л. Очерк истории древнегреческой этики до Аристотеля / Э. Л. Радлов. – М. Либроком, 2012. – 64 с.
57. Разин А. В. Этика : Учебник для вузов / А. В. Разин. – М.: Академический Проект, 2006. – 624 с.
58. Ролз Дж. Теория справедливости / Джон Ролз. – Новосибирск : Изд НГУ, 1995. – 532 с.
59. Сепетий Д. П. Філософія смислу Віктора Франкла як автономна етика відповідальності / Д. П. Сепетий // Практична філософія. – 2010. – № 1 (35). – С.133–142.
60. Сердюк О. С. Деонтологічний підхід в етиці бізнесу / О. С. Сердюк // Totallogy - XXI. Постнекласичні дослідження. – 2004. – Вип. 11. – С. 290–301.
61. Скороходов Н. М. О проблемах дегуманизации олимпийского спорта / Н. М. Скороходов // Вестник ТГУ. Гуманитарные науки. – 1998. – Вып. 4. – С. 32–35.
62. Солоницина А. А. Профессиональная этика и этикет. Учебник / Солоницина А. А. – Владивосток : Изд-во Дальневост. унт-та, 2005. – 200 с.
63. Сорочайкин А. Н. Дистрибутивная теория справедливости Дж. Ролза / А. Н. Сорочайкин, А. В. Филатова // Академічний огляд. – 2011. – № 2 (35). – С. 26–31.

64. Социально-психологические основы организаторской деятельности в спорте : методические разработки / сост. : Е. В. Щигорева, Г. В. Щигорев, С. В. Сырова. – Тамбов : Изд-во ГОУ ВПО ТГТУ, 2011. – 32 с.
65. Тофтул М. Г. Проблема справедливості : етичний аспект / М. Г. Тофтул, Р. П. Шмат // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2007. – № 31. – С. 3–5.
66. Фальковська Л. М. Справедливість як предмет соціально-психологічного дослідження / Людмила Фальковська // Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави : зб. наук. праць / Асоціація політичних психологів України; за заг. ред. М. М. Слюсаревського; упоряд. Л.А. Найдьонова, Г.В. Мироненко. – К. : Міленіум, 2011. – Вип.11. – С. 299–299.
67. Фомин Ю. Коммерциализация олимпийского спорта как противоречие его развития / Ю. Фомин // Человек в мире спорта: Новые идеи, технологии, перспективы: Тезисы докл. Междунар. Конгресса. – М., 1998. – Т. 2. – С. 578–579.
68. Фулье А. Критика новейших систем морали / А. Фулье. – М. : ЛКИ, 2008. – 410 с.
69. Хвостов В. М. Очерк истории этических учений / В. М. Хвостов. – М. : КомКнига, 2006. – 290 с.
70. Хорошуха М. Ф. Вивчення взаємозв'язку між девіантною поведінкою та спрямованістю тренувального процесу юних спортсменів (із результатів ретроспективних спостережень автора) / Хорошуха М. Ф. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2012. – № 3. – С. 128–131.
71. Цвык В. А. Профессиональная этика. Основы общей теории / В. А. Цвык. – М. : [Издательство Российского Университета дружбы народов](#), 2012. – 292 с.
72. Этическая мысль : Науч.-публицист. чтения / Редкол. : А. А. Гусейнов и др. – М. : Политиздат, 1990. – 480 с.
73. Этическая мысль. Выпуск восьмой / отв. ред. А. А. Гусейнов. – М. : ИФРАН, 2008. – 263 с.
74. Этическая мысль. Выпуск десятый / отв. ред. А. А. Гусейнов. – М. : ИФРАН, 2010. – 242 с.
75. Этическая мысль. Современные исследования / отв. ред. А. А. Гусейнов. – М. : ИФРАН, 2009. – 480 с.
76. Юдин О. А. Спорт в системе социализации личности : теоретический анализ / О. А. Юдин // Вестник Поволжской академии государственной службы имени П. А. Столыпина. – 2007. – № 12. – С. 56–61.
77. Bodasińska A. Moralny sport [Електронний ресурс] / Bodasińska Anna, Bodasiński Sławomir // Biblioteka lidera. – Режим доступу : http://www.lider.szs.pl/biblioteka/index.php?action=pokaz&dzial_id=4
78. Kaźmierczak A. Idea olimpizmu jako alternatywna koncepcja edukacyjno-wychowawcza / Arkadiusz Kaźmierczak // Humanistyczne aspekty rehabilitacji, turystyki, rekreacji i sportu. – Lwów–Poznań–Warszawa, 2010. – S. 5–10.

79. Misiuna B. Etyczne aspektysportu / Bohdan Misiuna, Alicja Przyłuska-Fischer. – Wydawnictwo AWF, 1993. – 155 s.
80. Nowocień J. Olimpizm i zasada fair play szansą wychowania w tolerancji [Електронний ресурс] / Jerzy Nowocień. – Режим доступу : http://euro2012.wcies.edu.pl/download/Olimpizm_i_zasada.pdf
81. Poźniak P. Zagrożenia we współczesnym sporcie [Електронний ресурс] / Piotr Poźniak // Internetowy Serwis Filozoficzny przy Instytucie Filozofii Uniwersytetu Jagiellońskiego. – Режим доступу : <http://www.diametros.iphils.uj.edu.pl/?l=1&p=lin3&m=105&ii=319>
82. Wysoczański R. Walka z dopingiem – bez alternatywy / Ryszard Wysoczański // Sport Wyczynowy. – 2002. – № 3–4. – S. 110–113.

12. Інформаційні ресурси

Бібліотеки:

1. Бібліотека Львівського державного університету фізичної культури, м. Львів, вул. Костюшка, 11.
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника НАН, м. Львів, вул. Стефаника, 2.

Інтернет:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Київ // <http://www.nbuv.gov.ua/>